

**Homo
Digitalis**

Παράλου 12, 118 54 Αθήνα
info@homodigitalis.gr

Αθήνα, 14 Μαΐου 2020

Θέσεις της Homo Digitalis στο πλαίσιο της Δημόσιας Διαβούλευσης του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας αναφορικά με την προετοιμασία ενσωμάτωσης στην εθνική έννομη τάξη της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/790

Η [Homo Digitalis](#) αποτελεί Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρία με έδρα την Αθήνα και πεδίο δράσης την προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή. Χαιρετίζουμε την πρωτοβουλία του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας [να προσκαλέσει κάθε ενδιαφερόμενο](#) στην υποβολή απόψεων αναφορικά με την προετοιμασία ενσωμάτωσης στην εθνική έννομη τάξη της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά (Οδηγία CDSM) και την τροποποίηση των Οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ.

Ο στόχος της Οδηγίας είναι να εξασφαλίσει την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων των δικαιούχων και να προσφέρει ένα εναρμονισμένο πλαίσιο για την προστασία των ελευθεριών των χρηστών, ανταποκρινόμενη στις προκλήσεις που προέρχονται από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Η ενσωμάτωσή της στο εθνικό δίκαιο θα πρέπει, άρα, να ανταποκρίνεται στην προσπάθεια εξισορρόπησης θεμελιωδών δικαιωμάτων, και στην επίτευξη συνεργασίας μεταξύ των διαδικτυακών παρόχων υπηρεσιών κοινής χρήσης περιεχομένου, και των δικαιούχων.

Με την παρούσα επιστολή, και με βάση τα ανωτέρω, θα επιθυμούσαμε να υποβάλουμε τις προτάσεις μας κατ' άρθρο, εστιάζοντας συγκεκριμένα στα άρθρα 3, 4, 5 και 17 της Οδηγίας 2019/790 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά (CDSM).

Άρθρο 3 και άρθρο 4

Τα άρθρα αυτά εισάγουν δύο υποχρεωτικές εξαιρέσεις και περιορισμούς στα πνευματικά δικαιώματα για την **εξόρυξη κειμένου και δεδομένων**.

Το **άρθρο 3** δίνει στους ερευνητές που έχουν νόμιμη πρόσβαση στις ψηφιακές συλλογές πανεπιστημίων, βιβλιοθηκών, αρχείων και άλλων οργανισμών πολιτιστικής κληρονομιάς σε ολόκληρη την ΕΕ, την ελευθερία διεξαγωγής αναλύσεων δεδομένων χωρίς να απαιτείται άδεια από τους δικαιούχους. Το **άρθρο 4** απαιτεί από τα κράτη μέλη να εισάγουν έναν υποχρεωτικό περιορισμό στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα (συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος *sui generis* για τις βάσεις δεδομένων) στην εθνική τους νομοθεσία, που θα επιτρέπει την ανάλυση δεδομένων για όποιον επιθυμεί να εξορύξει προστατευόμενο υλικό.

Η Οδηγία χρησιμοποιεί τον όρο "**τεχνολογίες εξόρυξης κειμένου και δεδομένων**" στην αιτιολογική σκέψη 5 που υποδηλώνει ότι η ανάλυση δεδομένων ενδέχεται να εμπίπτει σε διάφορους τομείς της επιστήμης δεδομένων, όχι μόνο στον τομέα της εξόρυξης δεδομένων. Προκειμένου να αντικατοπτριστούν τα διαφορετικά τεχνικά μέσα με τα οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί η ανάλυση δεδομένων, προτείνουμε τα σχετικά άρθρα να εφαρμόζονται σε όλες τεχνολογίες που σχετίζονται με την ανάλυση κειμένου και δεδομένων. Επομένως, οι όροι «**ανάλυση κειμένου και δεδομένων**» ή «**ανάλυση δεδομένων**» θεωρούνται προτιμότεροι.

Άρθρο 5

Το **άρθρο 5** εισάγει υποχρεωτική για τα κράτη μέλη εξαίρεση και περιορισμό του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για την χρήση έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας σε ψηφιακές και διασυννοριακές διδακτικές δραστηριότητες. Η εξαίρεση αυτή επιτρέπει στο εκπαιδευτικό προσωπικό, στους μαθητές και στους σπουδαστές να κάνουν χρήση πνευματικών δημιουργημάτων για διδακτικούς σκοπούς σε ψηφιακό ή και διασυννοριακό περιβάλλον, χωρίς να απαιτείται άδεια από τους δικαιούχους.

Άρθρο 17

Το **άρθρο 17** αναφέρεται στην ευθύνη που φέρουν οι διαδικτυακές πλατφόρμες («πάροχοι επιγραμμικών υπηρεσιών») όσον αφορά στη χρήση προστατευόμενου περιεχομένου. Σύμφωνα με την Οδηγία, η παροχή πρόσβασης σε προστατευόμενα έργα αποτελεί «*πράξη παρουσίασης στο κοινό ή πράξη διάθεσης στο κοινό*». Για το λόγο αυτό οι πάροχοι οφείλουν να εξασφαλίσουν τις αναγκαίες άδειες από τους δικαιούχους, διαφορετικά φέρουν άμεση ευθύνη για το περιεχόμενο που φιλοξενούν όταν αυτό παραβιάζει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην περίπτωση που δεν εξασφαλιστούν οι άδειες αυτές, οι πάροχοι υποχρεούνται να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διαπίστωση παραβάσεων καθώς και να απενεργοποιήσουν τη πρόσβαση ή να απομακρύνουν τα εν λόγω έργα. Για την επίτευξη του στόχου αυτού οι πάροχοι πρέπει να εξασφαλίσουν «*υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου*» κάτι που ενθαρρύνει την ενσωμάτωση εργαλείων αυτόματης αναγνώρισης και αφαίρεσης περιεχομένου. Τα αυτοματοποιημένα φίλτρα αυτά, δεν μπορούν να αναγνωρίσουν το πλαίσιο επικοινωνίας της εκάστοτε πληροφορίας, το οποίο μπορεί να καθιστά τη χρήση περιεχομένου

προστατευμένου από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας ως νόμιμη. Επίσης, τέτοιου είδους φίλτρα ενέχουν τον κίνδυνο ενθάρρυνσης ενός πλαισίου γενικής παρακολούθησης των χρηστών. Στο πλαίσιο αυτό, καλούμε προς την ερμηνεία του παρόντος άρθρου υπό το πρίσμα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των χρηστών καθώς επίσης και των μικρών, μεσαίων και νέων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο διαδίκτυο.

Η Homo Digitalis προτείνει την ενσωμάτωση των παραπάνω άρθρων στην ελληνική έννομη τάξη, με βάση τις παρακάτω ερμηνευτικές παρατηρήσεις και προσθήκες.

Άρθρο 3:

1) Η αιτιολογική σκέψη 16 απαιτεί τα μέτρα τεχνικής προστασίας που θα λάβουν οι δικαιούχοι να μην «υπονομεύουν την αποτελεσματική εφαρμογή της εξαίρεσης». Αυτό σημαίνει σαφώς ότι **τα τεχνικά μέτρα προστασίας δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόληψη της εξόρυξης δεδομένων**. Η εφαρμογή αυτής της απαγόρευσης είναι λοιπόν καιρία.¹ Ενώ το άρθρο υπογραμμίζει πως οι δικαιούχοι υποχρεούνται να καταργήσουν τυχόν τεχνολογικά μέτρα προστασίας που εμποδίζουν τους ερευνητές να ασκήσουν τα δικαιώματά τους, δεν προσδιορίζει πόσο γρήγορα πρέπει να συμβεί αυτό.

*Πρόταση 1: Δημιουργία ενός διαφανούς συστήματος ταχείας απόκρισης σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ. Για παράδειγμα, ο **ορισμός ενός χρονικού πλαισίου 72 ωρών** κατ' ανώτατο όριο είναι ικανός ώστε να επιτραπεί εκ νέου η πρόσβαση σε περιπτώσεις που τα τεχνικά μέτρα προστασίας την εμποδίζουν. Για να εξασφαλιστεί η πρόληψη και η εφαρμογή, προτείνουμε το άρθρο να προβλέπει επιβολή κατάλληλων **μέτρων συμμόρφωσης** για τη μη (έγκαιρη) εξασφάλιση πρόσβασης.*

2) Η αιτιολογική σκέψη 15 προτείνει τη δυνατότητα διορισμού αξιόπιστων φορέων για την αποθήκευση των αντιγράφων δεδομένων, τονίζοντας ταυτόχρονα πως οι «*ρυθμίσεις αυτές θα πρέπει να είναι αναλογικές και να περιορίζονται στο μέτρο που είναι αναγκαίο για τη διατήρηση των αντιγράφων με ασφαλή τρόπο και την πρόληψη μη εγκεκριμένων χρήσεων*». Η εξαίρεση θα πρέπει να διασφαλίζει τους ερευνητές και **να μην έρχεται σε αντίθεση με τις πολιτικές χρηματοδότησης της έρευνας**. Συγκεκριμένα, οι χρηματοδότες επιτρέπουν στον ερευνητή να πάρει την τελική απόφαση για τον τρόπο αποθήκευσης των δεδομένων της έρευνας. Έτσι, **οποιαδήποτε απαίτηση για την αποθήκευση δεδομένων από τρίτους φορείς, υπονομεύει τις υπάρχουσες πολιτικές διαχείρισης δεδομένων από χρηματοδότες έρευνας**. Η Οδηγία δεν απαιτεί την ενσωμάτωση της πρότασης της αιτιολογικής σκέψης στην έννομη τάξη του κάθε κράτους μέλους.

¹ Πρόσφατα αποτελέσματα από την έρευνα που διεξήχθη από την [LIBER](#) (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries), δείχνουν ότι οι ερευνητές δυσκολεύονται να επωφεληθούν της νόμιμης εξαίρεσης λόγω των εξαιρετικών μέτρων προστασίας που εφαρμόζονται από τους εκδότες.

Πρόταση 2: Αποφυγή ενσωμάτωσης απαιτήσεων για την αποθήκευση δεδομένων από τρίτους φορείς. Οι αιτιολογικές σκέψεις της Οδηγίας που αφορούν το διορισμό αξιόπιστων φορέων δεν είναι βέλτιστες για μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Η Homo Digitalis συνιστά τη μη ενσωμάτωση της αιτιολογικής σκέψης 15.

Άρθρο 4:

1) Καθολική εναρμόνιση του τρόπου εφαρμογής του δικαιώματος εξόρυξης κειμένων και δεδομένων.

*Πρόταση 1: Προσθήκη, κατ' αναλογία, του χρονικού περιορισμού 72 ωρών για την παραχώρηση πρόσβασης. Δημιουργία ενός διαφανούς συστήματος ταχείας απόκρισης σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4 της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ. Για παράδειγμα, ο **ορισμός ενός χρονικού πλαισίου 72 ωρών κατ' ανώτατο όριο είναι ικανός ώστε να επιτραπεί εκ νέου η πρόσβαση σε περιπτώσεις που τα τεχνικά μέτρα προστασίας την εμποδίζουν**. Για να εξασφαλιστεί η πρόληψη και η εφαρμογή, προτείνουμε το άρθρο να προβλέπει επιβολή κατάλληλων **μέτρων συμμόρφωσης** για τη μη (έγκαιρη) εξασφάλιση πρόσβασης.*

2) Σε αντίθεση με το άρθρο 3, το άρθρο 4(2) προβλέπει πως αναπαραγωγές και εξαγωγές των δεδομένων για τους σκοπούς του άρθρου αυτού «*μπορούν να διατηρούνται για όσο διάστημα είναι αναγκαίο για τους σκοπούς της εξόρυξης κειμένων και δεδομένων*».

Πρόταση 2: Αποφυγή προσθήκης συγκεκριμένης προθεσμίας για τη διατήρηση δεδομένων.

3) Η αιτιολογική σκέψη 17 αναφέρει ότι οι εξαιρέσεις (πληθυντικός) για την εξόρυξη κειμένου και δεδομένων δεν πρέπει να υπόκεινται σε αμοιβή.

Πρόταση 3: Το άρθρο 4 δεν πρέπει να συνδεθεί με απαίτηση εύλογης αμοιβής.

4) Η αιτιολογική σκέψη 18 διευκρινίζει πως «*οι δικαιούχοι θα πρέπει να είναι σε θέση να εφαρμόζουν μέτρα ώστε να εξασφαλίζουν ότι η διατήρηση των δικαιωμάτων τους εν προκειμένω γίνεται σεβαστή*». Σύμφωνα με το άρθρο 4(3), οι δικαιούχοι μπορούν να χρησιμοποιούν «*μηχαναναγνώσιμα μέσα*» για να περιορίσουν την εφαρμογή του άρθρου στα έργα τους.

Πρόταση 4: Εξασφάλιση ομοιομορφίας στον τύπο μηχαναναγνώσιμων μέσων που θα χρησιμοποιούνται από τους δημιουργούς.

Άρθρο 5:

1) Η αιτιολογική σκέψη 21 της Οδηγίας παρέχει στα κράτη μέλη την ελευθερία να προσδιορίζουν το μέγεθος του έργου ή άλλου αντικειμένου προστασίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διδακτικές δραστηριότητες, εισάγοντας με αυτόν τον τρόπο **ποσοτικούς περιορισμούς** στη χρήση έργων. Κατά κανόνα, η εξαίρεση για διδακτικούς σκοπούς επιτρέπει την τμηματική χρήση έργων. Προτείνεται ωστόσο η ενσωμάτωση της εν λόγω εξαίρεσης χωρίς τον a priori προσδιορισμό του μεγέθους του έργου που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί, καθώς αυτό είναι πιθανό να οδηγήσει σε συνθήκες αδικίας.

Πρόταση 1: Να μην προσδιορίζεται a priori το μέγεθος του έργου ή άλλου αντικειμένου προστασίας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

2) Στην αιτιολογική σκέψη 22 γίνεται η ερμηνεία του όρου «**ασφαλή ηλεκτρονικά περιβάλλοντα**» ως ενέχοντα το ψηφιακό περιβάλλον διδασκαλίας και μάθησης, στο οποίο έχουν πρόσβαση μόνο οι μαθητές ή σπουδαστές του εκπαιδευτικού ιδρύματος που είναι εγγεγραμμένοι σε πρόγραμμα σπουδών και το διδακτικό προσωπικό του ιδρύματος.

Πρόταση 2: Να γίνει διασταλτική ερμηνεία του όρου «ασφαλή ηλεκτρονικά περιβάλλοντα» προκειμένου να μπορούν να ενταχθούν σε αυτά, ανεπίσημες πλατφόρμες, υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους, υπηρεσίες ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, υπηρεσίες μηνυμάτων και ευρύτερα, οποιαδήποτε δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικής επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται για εκπαιδευτικούς/διδακτικούς σκοπούς.

3) Στην παράγραφο 2 του άρθρου 5 προβλέπεται ότι οι χρήσεις συγκεκριμένων έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας, όπως υλικό που προορίζεται κατά κύριο λόγο για την αγορά της εκπαίδευσης ή παρτιτούρες, δεν υπόκεινται στην εξαίρεση του άρθρου 5. Αντίθετα, θα πρέπει τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να προμηθεύονται **κατάλληλες άδειες**, «στον βαθμό που είναι εύκολα διαθέσιμες στην αγορά».

Η εξάρτηση της εφαρμογής της εξαίρεσης από τη διαθεσιμότητα των αδειών ενδεχομένως να οδηγήσει σε ανασφάλεια δικαίου ή σε διοικητική επιβάρυνση για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 23 της Οδηγίας. Η πρόβλεψη στο νόμο των εν λόγω αδειών ακυρώνει εντελώς την αποτελεσματικότητα της εξαίρεσης. Επίσης, η μονομερής προσφορά των αδειών αυτών από τους πνευματικούς δημιουργούς ενδεχομένως να αντίκειται στα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως ορίζεται στην απόφαση του ΔΕΕ (C-117/13) *TU Darmstadt*.² Συν τοις άλλοις, η συγκεκριμένη διάταξη είναι προαιρετική για τα κράτη μέλη. Συνεπώς, κατά τη γνώμη μας παρέλκει η μεταφορά της στο εθνικό μας δίκαιο.

Πρόταση 3: Να μην ενσωματωθεί στο εθνικό μας δίκαιο η συγκεκριμένη διάταξη περί αγοράς αδειών, στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται υλικό που προορίζεται για την αγορά της εκπαίδευσης ή παρτιτούρες.

4) Η παράγραφος 4 του άρθρου 5 παρέχει περιθώριο διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη σχετικά με την πρόβλεψη δίκαιης αποζημίωσης για τους δικαιούχους για την χρήση των έργων τους ή άλλων

² Στην απόφαση αυτή τέθηκε κατ' ουσία το ζήτημα αν ένα έργο υπόκειται σε όρους αγοράς ή άδειας, όταν ο δικαιούχος προτείνει σε μια βιβλιοθήκη ανοικτή στο κοινό να συνάψει σύμβαση παραχώρησης άδειας. Στην απόφαση του Δικαστηρίου αναφέρεται ότι υπό το καθεστώς αυτό «ο δικαιούχος του δικαιώματος του δημιουργού θα μπορούσε μονομερώς και, ουσιαστικά, κατά την απόλυτη κρίση του να στερήσει από το ενδιαφερόμενο ίδρυμα το δικαίωμα εφαρμογής του περιορισμού αυτού και να εμποδίσει κατ' αυτό τον τρόπο την επιτέλεση του βασικού έργου του και την προαγωγή του σχετικού δημόσιου συμφέροντος». Επομένως προτιμάται να ενθαρρύνεται η χορήγηση ειδικών αδειών που ευνοούν ισομερώς τους φορείς και συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων τους. (σκ.28,29).

αντικειμένων προστασίας. Η συγκεκριμένη διάταξη δηλαδή δεν είναι υποχρεωτική για τα κράτη μέλη. Συνεπώς, θα ήταν προτιμότερο να γίνει μεταφορά της εν λόγω διάταξης κατ' αναλογία προς την αντίστοιχη του Ν.2121/1993 (άρθρο 21: «Αναπαραγωγή για διδασκαλία»), ήτοι να μην συμπεριλαμβάνεται πρόβλεψη δίκαιης αποζημίωσης στην εξαίρεση για λόγους διδασκαλίας.

Πρόταση 4: Να μην μεταφερθεί στο εθνικό μας δίκαιο η πρόβλεψη δίκαιης αποζημίωσης για τους δικαιούχους.

Άρθρο 17:

- 1) Η αιτιολογική σκέψη 84 θέτει τις βασικές αρχές που πρέπει να ληφθούν υπόψιν κατά την ενσωμάτωση και εφαρμογή της Οδηγίας στην υπάρχουσα έννομη τάξη.

Πρόταση 1: Σε κάθε στάδιο ενσωμάτωσης του Άρθρου 17 να ληφθούν υπόψιν τα θεμελιώδη δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών, ιδιαιτέρως της ελευθερίας της έκφρασης, της ελευθερίας της τέχνης και τα δικαιώματα πρόσβασης στην πληροφορία και απορρήτου.

- 2) Το Άρθρο 2 παράγραφος 6 του κειμένου ορίζει τον «*πάροχο επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου*». Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 62, από τον ορισμό καλύπτονται μόνο όσοι πάροχοι «*διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αγορά επιγραμμικού περιεχομένου, μέσω του ανταγωνισμού με άλλες υπηρεσίες επιγραμμικού περιεχομένου*» και που «*ο κύριος σκοπός ή ένας από τους κύριους σκοπούς*» τους είναι η αποθήκευση και δυνατότητα επικοινωνίας περιεχομένου προστατευόμενου από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας με σκοπό την αποκόμιση κέρδους. Υπηρεσίες που δεν εμπίπτουν στα ανωτέρω κριτήρια δεν πρέπει να συμπεριληφθούν στον ορισμό.

Πρόταση 2(α): Ως πάροχοι που καλύπτονται από την εν λόγω νομοθεσία να οριστούν μόνο όσοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία περιεχομένου και έχουν σκοπό την αποκόμιση κέρδους.

Πρόταση 2(β): Να ενσωματωθεί ακέραιο το Άρθρο 2, παράγραφος 6, εδάφιο β το οποίο αναγνωρίζει εξαίρεση για τις μη κερδοσκοπικές επιγραμμικές εγκυκλοπαίδειες, τα μη κερδοσκοπικά εκπαιδευτικά και επιστημονικά αποθετήρια, τις πλατφόρμες ανάπτυξης και κοινής χρήσης λογισμικού ανοικτού πηγαίου κώδικα, τους παρόχους υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών όπως ορίζονται στην Οδηγία (ΕΕ) 2018/1972, τις επιγραμμικές αγορές και υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους από επιχειρήσεις σε επιχειρήσεις και τις υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους που επιτρέπουν στους χρήστες να αναφορτώνουν περιεχόμενο για ιδία χρήση.

- 3) Το Άρθρο 17, παράγραφος 2 αναφέρεται στην χρήση αδειών από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ανταλλαγής περιεχομένου για την νόμιμη επικοινωνία περιεχομένου προστατευόμενου από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας. Συμφωνούμε με την επιθυμία του νομοθέτη να ενθαρρύνει την εύρυθμη χρήση αδειών και τον περιορισμό ή απαγόρευση χρήσης

αυτοματοποιημένων μέσων αναγνώρισης και απομάκρυνσης περιεχομένου που μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμό ή παύση νόμιμων χρήσεων αυτού. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, πρέπει να προσφέρονται και να αναγνωρίζονται άδειες που παρέχονται τόσο στους παρόχους όσο και στους χρήστες.

Πρόταση 3: Να ενσωματωθεί η αιτιολογική σκέψη 69 σχετικά με τις άδειες που παρέχονται από τους δικαιούχους στους χρήστες και την αναγνώρισή τους από τους παρόχους επιγραμμικών υπηρεσιών ως νόμιμη βάση για την επικοινωνία περιεχομένου προστατευόμενου από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας.

- 4) Ιδιαίτερη έμφαση να δοθεί στην ελευθερία των μερών να θεσπίζουν συμφωνίες. Σύμφωνα με το Άρθρο 17, παράγραφος 4, οι πάροχοι που δεν έχουν λάβει άδεια, δεν ευθύνονται για μη αδειοδοτημένες πράξεις παρουσίας στο κοινό εάν «έχουν καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την απόκτηση» αυτής. Η προστασία αυτή δεν πρέπει να κατακερματιστεί από μονομερείς και ασύμφωρες προς τον πάροχο προσφορές αδειών που βάλλουν την ελευθερία των μερών να συνάψουν συμφωνία. Τονίζουμε ότι η εν λόγω ρύθμιση θέτει κριτήρια που βάλλουν την επιδιωκόμενη ισορροπία και θέτουν κινδύνους για τους παρόχους, και ιδιαίτερα για μικρούς και νέους εξ αυτών που ενδεχομένως να υπολείπονται ισχύος στις διαπραγματεύσεις.

Πρόταση 4: Να θεσπιστούν όροι που θα εξασφαλίζουν την ελευθερία των μερών κατά τη χορήγηση αδειών και τη θέσπιση συμφωνιών.

- 5) Η παράγραφος 4, εδάφια β' και γ' αναφέρονται στη διαχείριση περιεχομένου και πρέπει να ενσωματωθούν στην έννομη τάξη λαμβάνοντας υπόψιν την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των χρηστών, την προστασία των έννομων αναφορτώσεων, ιδιαιτέρως όταν αυτές εμπíμπτουν στις εξαιρέσεις που ορίζονται από το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας και τη ρητή απαγόρευση οιασδήποτε υποχρέωσης παρακολούθησης των χρηστών.

Πρόταση 5: Η διαπίστωση έλλειψης διαθεσιμότητας συγκεκριμένων έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας όπως επίσης και η απενεργοποίηση της πρόσβασης σε ή απόσυρσης από τους ιστοτόπους έργων ή άλλων αντικειμένων προστασίας να περιοριστούν σε περιπτώσεις που αφορούν σαφείς («prima facie») παραβιάσεις του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας και μόνο όταν παρέχονται με σαφήνεια οι «σχετικές και απαραίτητες πληροφορίες» από τον δικαιούχο.

- 6) Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 62, οι νόμιμες χρήσεις περιεχομένου όπως επίσης και η πρόσβαση σε περιεχόμενο που έχει αναφορτωθεί νόμιμα πρέπει να προστατευθούν. Η παράγραφος 6 απειλεί σοβαρά την ελευθερία της έκφρασης. Η εν λόγω διάταξη αναφέρεται στην ευθύνη των παρόχων να "αποτρέπουν περαιτέρω αναφορτώσεις των έργων" για τα οποία έχει προηγηθεί ειδοποίηση. Η αποτροπή εκ νέου αναφορτώσεων, χωρίς να έχει προηγηθεί εξέταση του πλαισίου των νέων αναφορτώσεων εμπεριέχει σοβαρή απειλή για την ελευθερία του λόγου και το τεκμήριο αθωότητας του χρήστη.

Πρόταση 6: Να μην επεκταθεί η ευθύνη των παρόχων στην αποτροπή περαιτέρω αναφορτώσεων έργων για τα οποία έχει προηγηθεί ειδοποίηση. Η ενσωμάτωση της παραγράφου 6 πρέπει να διευκρινίζει πως πριν από κάθε αποτροπή περιεχομένου πρέπει να έχει διενεργηθεί απαραίτητος

έλεγχος, συμπεριλαμβανομένου ανθρώπινου ελέγχου, και να έχει προηγηθεί ρητή απόφαση της υπεύθυνης αρχής για τη διαχείρισή του.

- 7) Επισημαίνουμε τη σημασία προστασίας των νόμιμων χρήσεων περιεχομένου, όπως είναι οι "χρήσεις βάσει των εξαιρέσεων ή περιορισμών που προβλέπονται από το **δίκαιο της Ένωσης**" για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία της έκφρασης και η ελευθερία της τέχνης. Στηρίζουμε την επιθυμία του νομοθέτη για την ομοιόμορφη ενσωμάτωση στο ισχύον πλαίσιο ορισμένων χρήσεων ως εξαιρέσεων από την προστασία του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας. Πιο συγκεκριμένα, το Άρθρο 17, παράγραφος 9 αναγνωρίζει ως εξαιρέσεις τις χρήσεις που συντελούν "*παράθεση αποσπασμάτων, κριτική, σχολιασμό, γελοιογραφία, παρωδία ή μίμηση*". Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 70, οι εν λόγω εξαιρέσεις πρέπει "*να καταστούν υποχρεωτικές προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι χρήστες λαμβάνουν ομοιόμορφη προστασία σε ολόκληρη την Ένωση*".

Πρόταση 7: Λαμβάνοντας υπόψιν την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας (ν.2121/1993), καλούμε προς ενσωμάτωση των εξαιρέσεων που αφορούν στις χρήσεις που εμπίπτουν σε "σχολιασμό, γελοιογραφία, παρωδία ή μίμηση". Οι εν λόγω εξαιρέσεις πρέπει να παραμείνουν ανεπηρέαστες από οποιαδήποτε συμφωνία των μερών.

- 8) Επισημαίνουμε ότι η "*κάθε δυνατή προσπάθεια σύμφωνα με τα υψηλά πρότυπα επαγγελματικής ευσυνειδησίας του κλάδου*" που ορίζεται στην παράγραφο 4 δεν τεκμαίρει/δικαιολογεί υποχρέωση γενικής παρακολούθησης των αναφορτώσεων και των χρηστών. Κάτι τέτοιο θα έβαλλε σοβαρά την ελευθερία του λόγου όπως επίσης και το δικαίωμα απορρήτου. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 70, ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, όπως επίσης η Οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες αποτελούν τη βάση σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τους παρόχους.

Πρόταση 8: Να ενσωματωθεί η παράγραφος 8 εδάφιο 1 όπως αυτή στηρίζεται από την αιτιολογική σκέψη 66, που απαγορεύει την ερμηνεία του παρόντος άρθρου που οδηγεί σε «γενική υποχρέωση παρακολούθησης».

- 9) Οι μηχανισμοί υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης αποτελούν ακρογωνιαίο λίθο στην επίτευξη ισορροπίας ανάμεσα στις υποχρεώσεις των παρόχων επιγραμμικών υπηρεσιών και στα δικαιώματα των χρηστών, με άλλα λόγια, ανάμεσα στη διαχείριση υλικού προστατευόμενου από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας και στη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης.

Πρόταση 9: Να ενσωματωθεί ακέραια η παράγραφος 9 σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 70 που διασφαλίζουν την διαθεσιμότητα αποτελεσματικών και γρήγορων μηχανισμών υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης οι οποίοι πρέπει να υπόκεινται σε ανθρώπινο έλεγχο.

Πρόταση 10: Σε περίπτωση που η παραβίαση του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας δεν είναι σαφής (prima facie), οι πάροχοι οφείλουν να προσφέρουν στον χρήστη τα μέσα να δηλώσει τη βάση της έννομης αναφόρτωσης. Τα μέσα αυτά πρέπει να είναι άμεσα προσβάσιμα, περιεκτικά, διαφανή και

κατανοητά προς τον χρήστη. Η εν λόγω δήλωση πρέπει να θεωρηθεί επίσημη καταγγελία του χρήστη όσον αφορά στην έναρξη των δικαστικών ή εξωδικαστικών διαδικασιών.

Πρόταση 11: Στις περιπτώσεις που η παραβίαση δεν είναι σαφής (prima facie), το βάρος απόδειξης να βαρύνει τον δικαιούχο που επιθυμεί την απόκρυψη ή αφαίρεση του περιεχομένου.

Πρόταση 12: Να διασφαλιστεί στους πολίτες τόσο η πρόσβαση σε «δικαστήριο ή άλλη δικαστική αρχή» όσο και σε εξωδικαστικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών.

Επίλογος

Η Homo Digitalis παραμένει στην διάθεση του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας προκειμένου να συζητήσουμε λεπτομερώς τις ως άνω θέσεις και προτάσεις μας στο πλαίσιο της μεταφοράς της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/790 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά (Οδηγία CDSM) στην εθνική έννομη τάξη.

Σας ευχαριστούμε θερμά για την προσοχή σας στις θέσεις και προτάσεις μας.

Με εκτίμηση,

Για την Homo Digitalis,

Η συντακτική ομάδα (κατά αλφαβητική σειρά):

Δρ. Γιαννοπούλου Αλεξάνδρα,

Γιβροπούλου Αιμιλία,

Στεργίου Φωτεινή.

*Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οργανώσεις [COMMUNIA](#) και [Wikimedia DE](#) για την αγαστή συνεργασία με τη Homo Digitalis στο πλαίσιο των σχετικών δράσεων μας αναφορικά με τη μεταφορά της Οδηγίας CDSM στην εθνική έννομη τάξη.